

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА"
для студентів напряму підготовки
6.030506 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2012

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 1 від 25.08.2011 р.

Укладачі: Раєвнєва О. В.

Гриневич Л. В.

Горохова О. І.

Зірко О. В.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Економічна статистика" для студентів напряму підготовки 6.030506 "Прикладна статистика" денної форми навчання / укл. Раєвнєва О. В., Гриневич Л. В., Горохова О. І. та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 56 с. (Укр. мов.)

Подано тематику навчальної дисципліни, яка має сформувати й закріпити у студентів вміння та навички щодо використання статистичних методів для обробки інформації про соціально-економічні явища і процеси.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030506 "Прикладна статистика" денної форми навчання.

Упровадження міжнародних стандартів обліку і статистики пов'язане з переходом України до ринкових відносин, внесли корективи у статистичну практику, що, у свою чергу, вимагає змін структури та змісту викладання статистичних дисциплін. Економічна статистика повинна забезпечити комплексну характеристику стану та розвитку економіки держави. Розрахунок зведених статистичних показників та аналіз їх взаємозв'язків, як за економікою у цілому, так і за суб'єктами господарської діяльності в умовах ринкової реформи, не втратили своєї актуальності. Головною метою вивчення навчальної дисципліни "Економічна статистика" є збирання, систематизація та аналіз інформації, виявлення й оцінювання закономірностей формування, розвитку, взаємодії складових соціально-економічних явищ. Вона розглядає систему макроекономічних показників і методів вивчення народного господарства країни чи регіону як єдиного цілого або підприємства, а також соціальних умов життя й праці населення, споживання ним матеріальних благ і послуг з урахуванням нових положень (стандартів) бухгалтерського обліку та звітності.

Вивчення навчальної дисципліни допоможе майбутнім фахівцям набути знань про основні поняття і категорії економічної статистики та закономірності функціонування й розвитку економіки, проведення економіко-статистичних досліджень.

Навчальну дисципліну віднесено до групи освітньо-професійних дисциплін напряму підготовки "Прикладна статистика". Вона є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних робітникам економічних підрозділів підприємств незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання. Робочу програму навчальної дисципліни розроблено відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти на базі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів.

Мета навчальної дисципліни – формування знань та практичних навичок статистичного оцінювання масових економічних явищ і процесів.

Для досягнення мети поставлені такі **основні завдання** є:

вивчення теоретико-методичних засад комплексного статистичного аналізу масових економічних явищ і процесів;

вивчення підходів щодо формування інформаційної бази для здійснення аналізу стану та перспектив розвитку соціально-економічних явищ та процесів в умовах ринку;

узагальнення методичних підходів щодо оцінки економічної та

соціальної ситуації в державі та розробка на основі отриманої інформаційної прогнозних статистичних моделей;

обґрунтування необхідності проведення статистичного дослідження з метою розробки комплексу науково-технічних та соціально-економічних програм розвитку держави.

Предметом вивчення є закономірності формування масових економічних явищ і процесів та тенденції їх розвитку.

Таблиця 1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка бакалавра	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 9; у тому числі змістовних модулів – 2; індивідуальна робота; курсowa робота; завдання для самостійної роботи	Шифр і назва галузі знань: 0305 "Економіка і підприємництво"	Обов'язкова. Рік підготовки: 2. Семестр 4
Кількість годин за змістовними модулями: 1 модуль – 160; 2 модуль – 164; усього годин – 324	Шифр та назва напрямку підготовки: 6.030506 "Прикладна статистика"	Лекції (теоретична підготовка) – 68 год. Лабораторні заняття – 68 год. Індивідуальна робота – 36 год. Самостійна робота – 152 год.
Кількість тижнів викладання навчальної дисципліни: 17. Кількість годин на тиждень – 8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: іспит

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних (семінарських). Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до положень вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

1. Кваліфікаційні вимоги в галузі економічної

СТАТИСТИКИ ДО СТУДЕНТІВ

Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни

З метою кращого засвоєння навчального матеріалу дисципліни студенти повинні до його початку опанувати знаннями та навичками в галузі теорії статистики, економіки підприємства, фінансів, вміти простежувати вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ на основні соціально-економічних показників.

У свою чергу, знання з даної дисципліни дозволять забезпечити успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як "Соціальна та демографічна статистика", "Статистика підприємств", "Статистика ринку товарів і послуг", а також виконання курсових робіт.

У результаті вивчення дисципліни студенту необхідно набути наступних компетенцій (табл. 2).

Таблиця 2

Вимоги до компетенцій, які повинен здобути студент, вивчаючи дисципліну

Назва компетенції	Зміст компетенції	Вміння студента щодо даної компетенції
1	2	3
1. Обліково-статистична	1.1. Здатність до здійснення статистичних спостережень за економічними явищами та процесами	1.1.1. Розробляти програмно-методологічні та організаційні питання статистичного спостереження економічних явищ та процесів. 1.1.2. Здійснювати статистичне спостереження за основними тенденціями, які відбуваються у економічній сфері. 1.1.3. Володіти сучасними інформаційними технологіями збору, обробки та аналізу основних макроекономічних показників діяльності держави
	1.2. Здатність проводити розрахунки показників економічної статистики	1.2.1. Проводити розрахунок показників, які відображають рух та стан основних фондів держави. 1.2.2. Проводити розрахунок показників використання оборотного капіталу держави

Продовження табл. 2

1	2	3
		<p>1.2.3. Проводити розрахунок валового випуску, валового внутрішнього продукту, валового національного доходу та інших макроекономічних показників, що входять до системи національних рахунків.</p> <p>1.2.4. Проводити оцінку ефективності використання наявного капіталу держави.</p> <p>1.2.5. Проводити розрахунок показників, що відображають стан зовнішньоекономічної діяльності на сучасному етапі розвитку держави.</p> <p>1.2.6. Проводити розрахунок показників, що характеризують ринок праці в Україні.</p> <p>1.2.7. Проводити порівняльний аналіз макроекономічних показників України з іншими країнами через таблицю "Витрати – Випуск".</p> <p>1.2.8. Проводити дослідження національного багатства країни</p>
2. Аналітична	2.1. Здатність щодо проведення статистичного аналізу економіки держави	<p>2.1.1. Збирати та обробляти інформацію відповідно до наукових методів її первинної обробки.</p> <p>2.1.2. Аналізувати інформацію, представлену у вигляді динамічних та просторових рядів.</p> <p>2.1.3. Досліджувати систему показників, які характеризують явища й процеси, що відбуваються в економіці держави.</p> <p>2.1.4. Визначати фактори, що впливають на зміну показників економічного розвитку держави.</p> <p>2.1.5. На основі аналізу інформації виробляти пропозиції щодо покращення економічної ситуації у державі.</p> <p>2.1.6. Прогнозувати найімовірніший перебіг економічних процесів на перспективу.</p> <p>2.1.7. Використовувати засоби візуалізації отриманої інформації</p>
	2.2. Здатність аналізувати та використовувати зведену інформацію	<p>2.2.1. Узагальнювати систему статистичних показників для складання статистичних бюлетенів, щорічників з метою висвітлення процесів, які відбуваються в економічній сфері.</p> <p>2.2.2. Складати ґрунтовні аналітичні огляди, інформаційні записки відповідно до потреб зацікавлених установ</p>

Закінчення табл. 2

1	2	3
3. Організаційно-методологічна	3.1. Здатність щодо засвоєння загальних положень економічної статистики	3.1.1. Знати сучасні інформаційні системи та пакети прикладних програм обробки економічної інформації. 3.1.2. Знати основні категорії та поняття, закономірності дослідження економічних процесів та явищ. 3.1.3. Володіти інструментарієм статистики для оцінки економічних явищ та процесів у державі. 3.1.4. Знати основні класифікації та групування економічної статистики
	3.2. Здатність впроваджувати статистичну методологію щодо економічної статистики	3.2.1. Володіти методами аналізу інтенсивності розвитку економічних процесів. 3.2.2. Володіти методами прогнозування економічних явищ. 3.2.3. Володіти методами структурного аналізу видів економічної діяльності. 3.2.4. Володіти методами прогнозу екстраполяції на основі трендових моделей. 3.2.5. Володіти методами побудови множинних регресійних моделей за часовим рядами макроекономічних показників
4. Контрольна	4.1. Здатність перевіряти достовірність статистичної інформації	4.1.1. Перевіряти достовірність отриманої статистичної звітності об'єктів згідно з інструкціями щодо її заповнення. 4.1.2. Контролювати достовірність інформації шляхом перевірки взаємозв'язку показників
5. Інформаційна	5.1. Здатність здійснювати інформаційний пошук та систематизацію наявної інформації щодо стану та розвитку економічних процесів у державі	5.1.1. Вміти вести пошук необхідної літератури, працювати з навчальною, методичною, періодичною літературою. 5.1.2. Використовувати комп'ютерну техніку та Інтернет для отримання необхідної інформації. 5.1.3. Опрацювати певний матеріал за навчальною літературою та створювати структурні схеми прочитаного матеріалу. 5.1.4. Користуватися отриманою інформацією для написання есе, курсової роботи, виконання типових завдань, вирішення творчих, дослідницьких завдань

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

методи статистичного дослідження;

умови використання статистичного спостереження в проведенні статистичних досліджень соціально-економічних явищ і процесів;

методику визначення структурних зрушень в економіці;

схему розрахунку й застосування показників динаміки;

умови використання індексів в аналізі господарських рішень;

методи моделювання економічних процесів;

вміти:

збирати та обробляти внутрішню та зовнішню інформацію про стан господарювання відповідно до наукових методів її первинної оцінки;

аналізувати ринкову інформацію всіх видів, виконувати розрахунки й оформлювати результати;

вміти застосовувати оптимальну систему показників для вирішення господарських ситуацій різних рівнів;

визначати фактори, які впливають на показник і встановити залежність зміни показника від рівня зміни фактора;

відбирати головні та другорядні фактори впливу на визначений процес;

застосовувати комплексний статистичний аналіз соціально-економічних явищ і процесів.

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти МОН України на базі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів, розробленої Науково-методичною комісією з економіки і підприємства МОН України.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні навчальної дисципліни студент має ознайомитися з програмою дисципліни, її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань.

Тематичний план навчальної дисципліни складається з двох модулів, кожен з яких об'єднує в собі відносно окремий самостійний блок тем, які логічно пов'язані між собою за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється за такими формами: лекційні,

семінарські та практичні заняття, індивідуальна науково-дослідна робота, самостійна робота студента. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена в табл. 3.

Таблиця 3

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	лекції	лабораторні заняття	індивідуальна робота	самостійна робота
1	2	3	4	5
Модуль 1. Статистична оцінка макроекономічних показників розвитку економіки держави				
Тема 1. Теоретико-методологічні основи економічної статистики	2	2	1	7
Тема 2. Основні класифікації економічної статистики	4	4	1	8
Тема 3. Система національних рахунків як інструмент оцінювання та аналізу економічних явищ і процесів	4	4	1	8
Тема 4. Методи розрахунку ВВП	2	4	2	8
Тема 5. Балансові таблиці "Витрати – Випуск"	4	4	1	8
Тема 6. Аналіз взаємозв'язків між основними макроекономічними інструментами	4	4	2	8
Тема 7. Статистика національного багатства	4	4	2	8
Тема 8. Статистика основного капіталу	4	2	2	7
Тема 9. Статистика оборотних активів	4	4	2	7
Тема 10. Статистичні методи оцінювання тіньової діяльності	2	2	2	7
Усього за модулем 1	34	34	16	76
Модуль 2. Статистичний аналіз складових економічної діяльності				
Тема 11. Статистика цін і тарифів	4	4	4	11
Тема 12. Організація статистики підприємств в Україні	2	2	2	7
Тема 13. Статистика виробництва продукції підприємств	4	6	2	9
Тема 14. Статистика результатів фінансово-господарської діяльності підприємств	4	4	2	9

Закінчення табл. 3

1	2	3	4	5
Тема 15. Статистичне оцінювання зовнішньоекономічної діяльності	4	2	2	6
Тема 16. Статистика інвестицій	2	2	1	7
Тема 17. Статистика науково-технічної та інноваційної діяльності	2	2	1	6
Тема 18. Статистика економічної ефективності	4	4	2	6
Тема 19. Статистичне вивчення ринку праці	4	4	2	9
Тема 20. Статистика зайнятості населення	4	4	2	6
Усього за модулем 2	34	34	20	76
Усього	68	68	36	152

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

МОДУЛЬ 1. СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи економічної статистики

1.1. Предмет, метод та завдання економічної статистики

Об'єктивна необхідність та основні напрямки реформування економічної статистики. Методи економічної статистики. Завдання економічної статистики. Адаптація національної економічної статистики до міжнародних стандартів.

1.2. Система показників економічної статистики

Основні складові системи показників економічної статистики. Методи дослідження статистичних показників. Схеми формування інформаційної бази для проведення соціально-економічних досліджень у сучасних умовах.

Тема 2. Основні класифікації економічної статистики

2.1. Мета, завдання та склад Єдиної системи класифікації та кодування інформації

Мета та завдання побудови Єдиної системи класифікації та кодування інформації (ЄСКК). Склад ЄСКК. Порядок розробки та використання даних ЄСКК.

2.2. Статус, категорії та побудова класифікаторів; методи класифікації та кодування інформації

Класифікація – інструмент упорядкування, аналізу, зберігання та ефективного пошуку інформації. Основні економічні класифікації – статистичний стандарт. Рівні статистичних стандартів. Схема гармонізації статистичних класифікацій. Прості (фасетні) й ієрархічні класифікатори.

2.3. Мета, завдання та порядок обліку господарських одиниць та їх діяльності у класифікаторах

Практичне застосування Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД). Галузева кваліфікація видів економічної діяльності. Класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (ТЗЕД). Класифікатор секторів економіки. Класифікатор організаційно-правових форм господарювання (ПФГ). Класифікатор форм власності (КФМ).

Тема 3. Система національних рахунків як інструмент оцінювання та аналізу економічних явищ і процесів

3.1. Основні категорії та класифікації СНР

Ключові поняття СНР: сектор, інституційні одиниці, резидент. СНР – економічна модель країни. Принципи побудови СНР.

3.2. Принципи побудови та зв'язок з бухгалтерським обліком

Концепції побудови СНР. Методологія складання, принципи ведення, оцінка, цілі та завдання бухгалтерських і національних рахунків.

3.3. Загальна характеристика рахунків

Основні показники СНР. Методи оцінки показників виробництва. Рахунки СНР в Україні. Схема класифікації національних рахунків. Особливості побудови та схема відображення операцій у рахунках.

3.4. Аналітичні можливості системи національних рахунків

Типи випуску продукції. Найважливіші макроекономічні показники і взаємозв'язок між ними. Види цін, які використовуються в системі національних рахунків.

Тема 4. Методи розрахунку ВВП

4.1. Соціально-економічний зміст методів розрахунку валового внутрішнього продукту

Виробничий метод розрахунку, розподільний метод розрахунку та метод кінцевого використання – статистичний аспект. Джерела інформації щодо використання методів розрахунку ВВП.

4.2. Розвиток системи макроекономічних розрахунків валового внутрішнього продукту

Розширення системи макроекономічних показників у рамках СНР. Розрахунок показників проміжного споживання. Розрахунок показників кінцевого споживання як компонента ВВП в таблиці "Витрати – Випуск" у СНР. Розрахунок показників валового накопичення основного капіталу як компонента ВВП таблиці "Витрати – Випуск" у СНР. Розрахунок зміни матеріальних обігових коштів у таблиці "Витрати – Випуск" у СНР як компонента ВВП. Розрахунок елементів доданої вартості в таблиці "Витрати – Випуск" у СНР.

Тема 5. Балансові таблиці "Витрати – Випуск"

5.1. Система таблиць "Витрати – Випуск" та методологічні принципи її побудови

Таблиця "Витрати – Випуск" – складова частина СНР. Схема побудови таблиці "Витрати – Випуск" – статистична таблиця, яка докладно характеризує процеси відтворення в економіці за матеріально-речовим і вартісним складом у галузевому плані. Використання даних МГБ в аналізі та моделюванні макроекономічних процесів у державі.

5.2 Основні методи оцінки показників в таблиці "Витрати – Випуск"

Таблиця "Витрати – Випуск" – складання з чистих галузей економіки, які виробляють однорідні товари та послуги. Кількісна оцінка економічних зв'язків кожної галузі. Основне рівняння таблиці "Витрати – Випуск".

5.3. Види МГБ

Види МГБ за класифікаційними ознаками: періодом аналізу: динамічні й статичні; обсягом використаної інформації: національні, регіональні, галузеві; характером використаних вимірників: натуральні й вартісні; характером відбиття міжгалузевих зв'язків: схема "Витрати-випуск", баланс пропозицій і використання ресурсів. Ціни в МГБ: ціни споживачів, ціни виробників, основні ціни.

Тема 6. Аналіз взаємозв'язків між основними макроекономічними інструментами

6.1. Показники результатів економічної діяльності на мікроекономічному рівні

Показники виробництва товарів і послуг. Показники утворення й розподілу доходів. Валова додана вартість, валовий прибуток, змішаний дохід, доходи від власності, валовий наявний дохід, валове накопичення.

6.2. Показники результатів відтворення на макроекономічному рівні ВВП та його компоненти. Паритет купівельної спроможності. Міжнародні зіставлення макроекономічних показників за участю України. Загальні принципи проведення міжнародних зіставлень. Програма міжнародних зіставлень.

Тема 7. Статистика національного багатства

7.1. Загальна концепція національного багатства в статистиці

Сутність і структура національного багатства (НБ). Склад національного багатства за стандартом СНР. Фінансові й нефінансові активи: поняття, групування за формами власності, за галузями економіки, за регіонами. Комплексна характеристика національного багатства – використання системи статистичних показників: обсягу й структури НБ; відтворення найважливіших складових НБ; динаміки НБ в цілому та його компонентів; ефективності використання НБ.

7.2. Оцінка елементів національного багатства

Види оцінок елементів національного багатства: за історичною (первісною) вартістю, за вартістю зміни (відновна вартість), за ринковою вартістю. Баланс активів і пасивів: схема побудови, види за секторами і галузями економіки та в цілому за економікою. Балансуюча стаття зведеного балансу – національне багатство. Балансове рівняння активів та пасивів. Абсолютна зміна вартості активів і пасивів – зв'язок з рахунками нагромадження.

Тема 8. Статистика основного капіталу

8.1. Оцінювання стану та руху основного капіталу

Економічна сутність основного капіталу та основних фондів і завдання їх статистичної характеристики. Натурально-речова класифікація основних фондів. Види оцінки основних засобів.

8.2. Показники простого та розширеного відтворення основних фондів

Показники стану, руху та використання основних засобів. Методи нарахування амортизації. Переоцінка основних фондів. Використання методу безперервної інвентаризації.

Тема 9. Статистика оборотних активів

9.1. Поняття та склад оборотних фондів

Оборотні активи: структура за натурально-речовою формою; сферами та стадіями обігу; принципами організації; джерелами фінансування. Показники ефективності використання оборотних фондів.

9.2. Відображення оборотних активів у системі національних рахунків

Рахунки накопичення. Показники, структура та методика розробки рахунку операцій із капіталом. Показники, структура та методика розробка фінансового рахунку.

Тема 10. Статистичні методи оцінювання тіньової діяльності

10.1. Визначення поняття "тіньова економіка" та її види

Структура тіньової економіки. Класифікація тіньової економіки. Відображення тіньової економіки у Системі національних рахунків. Методи оцінки тіньової економіки: прямі та непрямі.

10.2. Методики оцінки рівня тіньової економіки у ВВП України

Методи оцінки діяльності неформального сектору економіки в окремих галузях. Інтегральна оцінка макроекономічних показників. Прямі оцінки. Непрямі оцінки. Балансовий метод.

МОДУЛЬ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 11. Статистика цін і тарифів

11.1. Об'єкт і система показників статистики цін

Об'єкт статистичного спостереження – рівень і динаміка цін. Види цін, що підпадають під оцінку органами державної статистики. Внутрішньо-регіональні та міждержавні порівняння цін і тарифів. Специфіка методики статистичного спостереження та дослідження цін і тарифів. Використання інформації про ціни й тарифи в соціально-економічній сфері. Система цін у СНР. Ціна виробника та ціна покупця. Методика спостереження за рівнем цін на підприємствах.

11.2. Індекси цін

Індексний метод дослідження за зміною цін і тарифів. Індекс Ласпейреса та Пааше. Ефект Гершенкрона. Розрахунок загальних індексів цін за рекурсивною схемою. Визначення середньомісячного темпу зміни рівня цін та динаміки середніх цін на окремі види товарів та послуг. Особливості методики застосування індексного методу для дослідження динаміки цін за окремими галузями народного господарства. Зведені індекси цін на продукцію промисловості. Індекс цін у капітальному будівництві. Індекси тарифів на вантажні перевезення.

Споживчі ціни: динаміка, умови застосування. Індекс споживчих цін на товари та послуги – узагальнюючий показник динаміки споживчих цін. Специфіка вибору ваг у розрахунку індексу. Аналіз витрат населення та його окремих груп на стандартні набори найважливіших продуктів харчування. Міждержавні та внутрішні міжрегіональні індекси цін і тарифів.

11.3. Переоцінка в порівняльні ціни

Методи переоцінки в порівняльні ціни: метод безпосереднього переоцінювання; метод дефляції та метод індексів фізичного обсягу. Інформаційне забезпечення та технологія перерахунку.

Тема 12. Організація статистики підприємств в Україні

12.1. Організація статистичного дослідження підприємств в умовах ринкової економіки

Економічна сутність підприємництва та завдання статистики. Генеральна сукупність об'єктів статичного спостереження. Структурне обстеження підприємств. Показники статистики підприємств, методологія їх розрахунку.

12.2. Особливості дослідження малого підприємництва

Критерії віднесення господарських одиниць до суб'єктів малого підприємництва. Порядок їх статистичного спостереження.

Тема 13. Статистика виробництва продукції підприємств

13.1. Теоретичні основи статистики валового продукту

Поняття про валовий продукт і його склад. Показники продукції за ступеню готовності. Naturalні одиниці виміру продукції. Система вартісних показників продукції в народному господарстві.

13.2. Особливості розрахунку показників продукції в основних галузях сфери матеріального виробництва

Статистика продукції промисловості. Статистика продукції сільськогосподарства.

13.3. Статистика обігу валового продукту

Статистика продукції будівництва. Статистика продукції галузей сфери обігу. Статистика вантажообігу та зв'язку. Статистика матеріально-технічного забезпечення та збуту. Статистика поставок сільгосппродукції. Статистика товарообігу. Статистика товарних запасів.

Тема 14. Статистика результатів фінансово-господарської діяльності підприємств

14.1. Визначення впливу економічних факторів на результати фінансово-господарської діяльності за допомогою статистичних методів

Індексний метод впливу собівартості одиниці продукції, обсягу і структури реалізованої продукції на прибуток від реалізації продукції. Адитивна модель впливу факторів на прибуток від реалізації продукції. Система індексів впливу обсягу виробництва продукції, собівартості продукції та середньої ціни реалізації продукції на рентабельність реалізованої продукції. Вплив якісних і структурних чинників на динаміку середньої рентабельності – мультиплікативна індексна система.

14.2. Показники результатів економічної діяльності

Встановлення частки прибутку в результаті структурних зрушень в асортименті продукції. Основні показники рентабельності (прибутковості) продукції: рентабельність продажу; рентабельність продукції; рентабельність власного капіталу; рентабельність всього капіталу; загальна рентабельність підприємства; головний показник прибутковості; прибутковість активів; прибутковість пасивів. Абсолютна середня зміна прибутку з урахуванням впливу зміни рентабельності і власного капіталу.

Тема 15. Статистичне оцінювання зовнішньоекономічної діяльності

15.1. Платіжний баланс

Платіжний баланс – основа статистичного аналізу зовнішньоекономічної діяльності. Структура платіжного балансу. Методологія складання платіжного балансу. Правила відображення операцій у платіжному балансі. Складові рахунку поточних операцій. Баланс поточних операцій. Складові рахунку операцій з капіталом і фінансових операцій.

Дефіцит балансу поточних операцій. Аналіз рівноваги платіжного балансу. Аналіз балансів за групами статей: торговельний баланс, баланс поточних операцій, базисний баланс, баланс ліквідності. Індикатори стану платіжного балансу.

15.2. Статистична характеристика зовнішньоекономічної торгівлі

Статистика зовнішньої торгівлі: обсяги і структура зовнішньої торгівлі. Характеристика збалансованості зовнішньої торгівлі: характеристика відкритості економіки; експортна квота; коефіцієнт покриття; імпортна залежність країни. Аналіз динаміки зовнішньої торгівлі.

Тема 16. Статистика інвестицій

16.1. Загальні поняття та напрями статистичного вивчення інвестицій

Загальне поняття та структура інвестицій. Групування інвестицій: за ознакою структури економіки; за територіальною ознакою; за джерелами фінансування. Характеристика збалансованості попиту та пропозиції на ринку інвестицій. Групування форм інвестицій за окремими ознаками: за об'єктами вкладання коштів; за характером участі в інвестуванні; за формами власності; за періодом інвестування; за територіальною ознакою.

16.2. Система показників для вивчення структури і динаміки інвестицій

Реальні та фінансові інвестиції. Статистична оцінка капітальних вкладень. Показники інвестиційної активності окремих регіонів. Обсяг, динаміка і структура іноземних інвестицій. Оцінка нерівномірності розподілу інвестицій. Аналіз інвестиційної привабливості окремих регіонів.

Тема 17. Статистика науково-технічної та інноваційної діяльності

17.1. Загальні поняття та напрями статистичного вивчення науково-технічної та інноваційної діяльності

Поняття наукової та інноваційної діяльності, завдання статистичного вивчення. Пріоритетні напрями розвитку науки й техніки в Україні. Статистика процесів автоматизації, механізації та інформатизації.

17.2. Статистичні показники науково-технічної та інноваційної діяльності

Система показників статистики науково-технічної та інноваційної діяльності для: вивчення наявності та стану закладів науки та підготовки наукових кадрів; вивчення результативності науково-технічних розробок; освоєння нових видів продукції; оцінки ліцензійної та патентної діяльності; оцінки рівня міжнародного співробітництва в галузі наукової та інноваційної діяльності; вивчення інформатизації соціально-економічних процесів.

Тема 18. Статистика економічної ефективності

18.1. Ефективність виробництва, загальні та часткові характеристики "Економічний ефект" та "економічна ефективність", зміст цих понять. Визначення взаємозв'язку між ними. Загальні показники ефективності суспільного виробництва та їх взаємозв'язок. Часткові показники ефективності суспільного виробництва. Ефект господарської діяльності –

прибуток. Методи розрахунку та фактори, які впливають на його величину. Мультиплікативна факторна модель прибутку.

18.2. Ефективність використання трудових ресурсів, основного та обігового капіталу. Ефективність поточних витрат

Показники використання живої праці в процесі виробництва. Методи визначення продуктивності праці. Характеристика витрат часу та обліку обсягу виробництва у процесі визначення рівня продуктивності праці. Адитивна та мультиплікативна факторна модель середньої продуктивності праці. Показники для характеристики ефективності використання основних фондів. Показники, які характеризують обіговість обігових коштів. Розрахунок адитивної факторної моделі витрат на матеріали. Основний та обіговий капітал як елемент собівартості продукції.

Тема 19. Статистичне вивчення ринку праці

19.1. Сутність статистики ринку праці

Ринок праці: поняття, елементи, основні суб'єкти відносин. Відкритий і закритий ринок праці. Класифікація ринків праці за територіальною ознакою. Показники попиту й пропозиції робочої сили. Система статистичних показників ринку праці. Основні категорії та поняття в статистичному спостереженні ринку праці.

19.2. Статистичне дослідження соціально-трудова відносин в умовах ринку

Зайнятість у неформальному секторі економіки. Облік та аналіз неповної зайнятості. Економічний зміст категорії "вартість праці". Структура витрат на робочу силу. Методика збору інформації та аналізу витрат на робочу силу. Статистичне дослідження заробітної плати в умовах ринкової економіки.

Тема 20. Статистика зайнятості населення

20.1. Класифікація населення щодо статусу зайнятості

Групування за статтю і віком; за причинами звертання; за причинами незайнятості; тривалістю перерви у праці; галузями економіки; формами власності підприємств; тривалості пошуку роботи; тривалості безробіття; за категоріями населення; видами профорієнтаційних послуг; видами навчання; видами навчальної бази, що допомагають визначити: склад осіб, які звернулись до служби зайнятості; процес працевлаштування; рівень безробіття; характеристики процесу соціальної допомоги; показники використання незайнятого населення.

Методика Міжнародної організації праці (МОП) та згідно з Законом України "Про зайнятість" щодо зайнятих. Абсолютні та відносні характеристики чисельності зайнятих. Методика МОП та України щодо безробітних. Показники рівня безробіття, тривалості безробіття, рівня незайнятості.

20.2. Інтенсивність економічної активності населення: зайнятість та безробіття

Склад населення за віком працездатності. Структура працездатного населення – економічно активне населення: зайняті й безробітні; економічно неактивне населення. Статистика руху робочої сили та робочих місць. Зовнішня міграція. Статистика страйкового руху. Статистика безробіття. Статистика професійної освіти. Баланс трудових ресурсів.

4. Плани лекцій

МОДУЛЬ 1. СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи економічної статистики

1.1. Предмет, метод і завдання економічної статистики.

1.2. Система показників економічної статистики.

Література: основна [1 – 3; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 2. Основні класифікації економічної статистики

2.1. Мета, завдання та склад Єдиної системи класифікації та кодування інформації.

2.2. Статус, категорії та побудова класифікаторів; методи класифікації та кодування інформації.

2.3. Мета, завдання та порядок обліку господарських одиниць, їх діяльності в класифікаторах.

Література: основна [1 – 3; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 3. Система національних рахунків як інструмент оцінювання та аналізу економічних явищ і процесів

3.1. Основні категорії та класифікації СНР.

3.2. Принципи побудови та зв'язок з бухгалтерським обліком.

3.3. Загальна характеристика рахунків.

3.4. Аналітичні можливості системи національних рахунків.

Література: основна [1; 4 – 6]; додаткова [8; 9].

Тема 4. Методи розрахунку ВВП

4.1. Соціально-економічний зміст методів розрахунку валового внутрішнього продукту.

4.2. Розвиток системи макроекономічних розрахунків валового внутрішнього продукту.

Література: основна [2 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 5. Балансові таблиці "Витрати – Випуск"

5.1. Система таблиць "Витрати – Випуск" та методологічні принципи їх побудови.

5.2. Основні методи оцінки показників у таблиці "Витрати – Випуск".

5.3. Види МГБ.

Література: основна [2 – 4; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 6. Аналіз взаємозв'язків між основними макроекономічними інструментами

6.1. Показники результатів економічної діяльності на мікроекономічному рівні.

6.2. Показники результатів відтворення на макроекономічному рівні.

Література: основна [3 – 6; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 7. Статистика національного багатства

7.1. Загальна концепція національного багатства у статистиці.

7.2. Оцінка елементів національного багатства.

Література: основна [5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 8. Статистика основного капіталу

8.1. Оцінювання стану та руху основного капіталу.

8.2. Показники простого та розширеного відтворення основних фондів.

Література: основна [2 – 4; 6]; додаткова [8; 9].

Тема 9. Статистика оборотних активів

9.1. Поняття та склад оборотних фондів.

9.2. Відображення оборотних активів у СНР.

Література: основна [3 – 5; 7]; додаткова [1; 3].

Тема 10. Статистичні методи оцінювання тіньової діяльності

10.1. Визначення поняття "тіньова економіка" та її види.

10.2. Методики оцінки рівня тіньової економіки у ВВП України.

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

МОДУЛЬ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 11. Статистика цін і тарифів

11.1. Об'єкт і система показників статистики цін.

11.2. Індекси цін.

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

Тема 12. Організація статистики підприємств в Україні

12.1. Організація статистичного дослідження підприємств в умовах ринкової економіки.

12.2. Особливості дослідження малого підприємництва.

Література: основна [1 – 4; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 13. Статистика виробництва продукції підприємств

13.1. Теоретичні основи статистики валового продукту.

13.2. Особливості розрахунку показників продукції в основних галузях сфери матеріального виробництва.

13.3. Статистика обігу валового продукту.

Література: основна [3 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 14. Статистика результатів фінансово-господарської діяльності підприємств

14.1. Визначення впливу економічних факторів на результати фінансово – господарської діяльності за допомогою статистичних методів.

14.2. Показники результатів економічної діяльності.

Література: основна [3 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 15. Статистичне оцінювання зовнішньоекономічної діяльності

15.1. Платіжний баланс.

15.2. Статистична характеристика зовнішньоекономічної торгівлі.

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

Тема 16. Статистика інвестицій

16.1. Загальні поняття та напрями статистичного вивчення інвестицій

16.2. Система показників для вивчення структури і динаміки інвестицій.

Література: основна [2 – 4; 6]; додаткова [8; 9].

Тема 17. Статистика науково-технічної та інноваційної діяльності

17.1. Загальні поняття та напрями статистичного вивчення науково-технічної та інноваційної діяльності.

17.2. Статистичні показники науково-технічної та інноваційної діяльності.

Література: основна [2 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 18. Статистика економічної ефективності

18.1. Ефективність виробництва, загальні та часткові характеристики.

18.2. Ефективність використання трудових ресурсів, основного та обігового капіталу. Ефективність поточних витрат.

Література: основна [2 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 19. Статистичне вивчення ринку праці

19.1. Сутність статистики ринку праці.

19.2. Статистичне дослідження соціально-трудова відносин в умовах ринку

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

Тема 20. Статистика зайнятості населення

20.1. Класифікація населення щодо статусу зайнятості.

20.2. Інтенсивність економічної активності: зайнятість і безробіття.

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

5. План лабораторних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом практичних навичок, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальних науково-дослідних робіт. Слід зазначити, що в межах навчальної дисципліни з метою досягнення ефекту системності знань семінарські заняття рекомендується проводити за окремо взятими темами змістовного модуля. Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

У процесі проведення лабораторного заняття студентами самостійно або в малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, виробничі ситуації чи ділові ігри. На кожному лабораторному занятті викладач оцінює роботу студента. Підсумкові оцінки за кожне лабораторне заняття вносяться у відповідний журнал. Отримані студентом оцінки за окремі лабораторні заняття враховуються при виставленні поточної модульної (практичний модульний контроль) оцінки з даної навчальної дисципліни. План проведення лабораторних занять наведено в табл. 4.

План проведення лабораторних занять

Назва теми	Перелік питань практичних та лабораторних занять	Кількість годин лабораторних занять	Література
1	2	3	4
МОДУЛЬ 1. Статистична оцінка макроекономічних показників розвитку економіки держави			
Тема 1. Теоретико-методологічні основи економічної статистики	1. Предмет і завдання економічної статистики. 2. Місце економічної статистики у циклі економічних наук. 3. Основні елементи та процеси суспільного відтворення. 4. Основні зв'язки між елементами та процесами відтворення. 5. Взаємозв'язок між показниками економічної статистики. 6. Використання основних модулів табличного процесора Excel для вирішення завдань економічної статистики	2	Основна [1 – 3; 7]; додаткова [8; 9]
Тема 2. Основні класифікації економічної статистики	1. Характеристика загальних понять про статистичні класифікації та групування. 2. Поняття та характеристика статистичних класифікаторів. Їх основні види. 3. Характеристика класифікація видів економічної діяльності, її відмінності та особливості. 4. Формування навичок розрахунку показників, які описують структуру суб'єктів ЄДРПОУ за видами економічної діяльності та організаційно-правовими формами господарювання за допомогою табличного процесора Excel	4	Основна: [1 – 3; 7]; додаткова [8; 9]
Тема 3. Система національних рахунків як інструмент оцінювання	1. Характеристика основних категорій і класифікацій СНР. 2. Загальна характеристика особливостей рахунків СНР. 3. Особливості оцінки випуску продукції в СНР	4	Основна [1; 4 – 6]; додаткова [8; 9]

1	2	3	4
та аналізу економічних явищ і процесів	4. Аналітичні можливості системи національних рахунків. 5. Взаємозв'язок СНР з бухгалтерським обліком. 6. Ознайомлення з правилами побудови національних рахунків. 7. Ознайомлення з переліком та складом національних рахунків. 8. Розрахунок балансуєчих статей, використовуючи табличний процесор Excel		
Тема 4. Методи розрахунку ВВП	1. Розрахунок ВВП виробничим методом. 2. Розрахунок ВВП методом кінцевого використання. 3. Розрахунок ВВП розподільчим методом. 4. Аналіз ВВП, використовуючи методи аналізу структури та рядів динаміки	4	Основна [3 – 6]; додаткова [8; 9]
Тема 5. Балансові таблиці "Витрати – Випуск"	1. Загальна характеристика і схема таблиці "Витрати – Випуск". 2. Основні методи оцінки показників у МГБ, їх особливості. 3. Види МГБ. 4. Взаємозв'язок між таблицею "Витрати – Випуск" та системою національних рахунків. 5. Побудова таблиці "Витрати – Випуск", використовуючи інформацію з системи національних рахунків за певний рік	4	Основна [2 – 4; 7]; додаткова [8; 9]
Тема 6. Аналіз взаємозв'язків між основними макроекономічними інструментами	1. Показники виробництва товарів і послуг. 2. Валова додана вартість: зміст, розрахунок, аналіз. 3. Дефлятор валового внутрішнього продукту. 4. Показники експорту та імпорту. 5. Розрахунок показників, які характеризують регіональну структуру розподілу ресурсів товарів на основі балансу між регіональними зв'язків. 6. Розрахунок матриці коефіцієнтів вивезення, завезення забезпечення регіонів власними ресурсами, використання місцевих ресурсів	4	Основна [3 – 6; 7]; додаткова [8; 9]

1	2	3	4
Тема 7. Статистика національного багатства	1. Характеристика загальної концепції національного багатства у системі національних рахунків. 2. Оцінка елементів національного багатства. 3. Оцінка національного багатства країн за допомогою розрахунку показників структури, коефіцієнта подібності структур та лінійного коефіцієнта структурних зрушень	4	Основна [5; 7]; додаткова [8; 9].
Тема 8. Статистика основного капіталу	1. Баланс основного капіталу по повній вартості. 2. Баланс основного капіталу по залишковій вартості. 3. Розрахунок коефіцієнтів стану та руху основних засобів. 4. Розрахунок показників капіталоозброєності промислово-виробничого персоналу за галузями та в цілому по економіці. 5. Розрахунок індексів середньої капіталоозброєності	2	Основна [2 – 4; 6]; додаткова [8; 9]
Тема 9. Статистика оборотних активів	1. Відображення оборотного капіталу в системі національних рахунків. 2. Показники оборотності матеріальних обігових коштів і використання предметів праці. 3. Розрахунок індексів питомих витрат матеріалу, показників ефективності	4	Основна [3 – 5; 7]; додаткова [8; 9]
Тема 10. Статистичні методи оцінювання тіньової діяльності	Розрахунок показників оцінки тіньової економіки та показників оборотності оборотних фондів	2	Основна [3 – 6; 7]; додаткова [8; 9]
МОДУЛЬ 2. Статистичний аналіз складових економічної діяльності			
Тема 11. Статистика цін і тарифів	1. Розрахунок показників статистики цін. 2. Характеристика та особливості індексів цін 3. Методи переоцінки в порівняльні ціни	4	Основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

Продовження табл. 4

1	2	3	4
Тема 12. Організація статистики підприємств в Україні	Розрахунок багатовимірної середньої для аналізу та порівняння фінансово-господарського стану підприємств	2	Основна [1 – 4; 7]; додаткова [8; 9]
Тема 13. Статистика виробництва продукції підприємств	1. Концепція економічної діяльності та загальні принципи обчислення продукції галузей економіки. 2. Статистика продукції промисловості. 3. Використання індексного та балансового методів для аналізу виробництва продукції	6	Основна [3 – 5; 7]; додаткова [8; 9]
Тема 14. Статистика результатів фінансово-господарської діяльності підприємств	1. Методи дослідження впливу економічних змін на результати фінансово-господарської діяльності підприємств. 2. Статистика витрат виробництва. 3. Використання коефіцієнтного та балансового методів для дослідження результатів фінансово-господарської діяльності підприємств	4	Основна [3 – 5; 7]; додаткова [8; 9]
Тема 15. Статистичне оцінювання зовнішньо-економічної діяльності	Проведення статистичного дослідження зовнішньоекономічної діяльності використовуючи методи групування.	2	Основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].
Тема 16. Статистика інвестицій	1. Поняття, структура інвестицій. 2. Групування інвестицій за формами. 3. Характеристика ринку інвестицій. 4. Показники статистики інвестицій та методологія їх обчислення. 5. Методи аналізу інвестицій. 6. Використання методу аналітичного вирівнювання для аналізу перспектив інвестиційних процесів	2	Основна [2 – 4; 6]; додаткова [8; 9]
Тема 17. Статистика науково-технічної та інноваційної діяльності	1. Загальні поняття та напрями статистичного вивчення науково-технічної та інноваційної діяльності. 2. Характеристика статистичних показників науково-технічної діяльності.	2	Основна [2 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

1	2	3	4
	3. Статистика інновацій. 4. Розрахунок показників, які описують стан та перспективи розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності		
Тема 18. Статистика економічної ефективності	1. Розрахунок показників ефективності використання матеріальних виробничих ресурсів. 2. Розрахунок показників ефективності поточних витрат. 3. Розрахунок індексу середньої ефективності. 4. Розрахунок абсолютного приросту ефективності. 5. Розрахунок індексу впливу динаміки обсягу національного доходу. 6. Розрахунок індексу впливу на ефективність зміни обсягу ресурсів	4	Основна [3 – 6; 7]; додаткова [8; 9]
Тема 19. Статистичне вивчення ринку праці	1. Категорії населення на ринку праці. 2. Система показників ринку праці. 3. Показники статистики робочого часу. 4. Розрахунок показників, що відображають використання робочого часу	4	Основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].
Тема 20. Статистика зайнятості населення	1. Поняття трудових ресурсів та зайнятого населення. 2. Статистичне вивчення працездатного населення. 3. Класифікація населення щодо статусу зайнятості. 4. Статистичне вивчення міграції робочої сили. 5. Визначення балансу трудових ресурсів. 6. Розрахунок показників, які характеризують рівень зайнятості населення у державі. 7. Розрахунок коефіцієнтів локалізації та концентрації зайнятих працівників та оцінка інтенсивності структурних зрушень кількості зайнятих працівників за галузями економіки України	4	Основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9]

6. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення додаткової літератури.
2. Робота з законодавчими, нормативними та інструктивними матеріалами.
3. Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах.
4. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.

Питання для самостійного опрацювання

МОДУЛЬ 1. СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи економічної статистики

1. Що вносить до статистичної теорії та практики перехід вітчизняної статистики до методології національного рахівництва?
2. Що є теоретичною основою економічної статистики в нових умовах?
3. Які наукові дисципліни входять до складу економічної статистики?
4. Які завдання економічної статистики в умовах ринкової економіки?

Література: основна [1 – 3; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 2. Основні класифікації економічної статистики

1. У чому полягає мета складання класифікації. Перерахуйте класифікації видів діяльності, продукції та товарів зовнішньоекономічної діяльності.
2. Зробіть порівняння класифікацій ISIC, NACE та КВЕД.
3. Надайте характеристику функціональній класифікації або класифікації витрат за цілями.
4. Охарактеризуйте класифікатор секторів економіки.
5. Опишіть класифікатор витрат на споживання товарів і послуг.

Література: основна [1 – 3; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 3. Система національних рахунків як інструмент оцінювання та аналізу економічних явищ і процесів

1. Дайте визначення поняття системи національних рахунків.
2. Перелічіть основні рахунки СНР.
3. У чому полягає відмінність між ВВП і ВНД?
4. У чому полягає зміст методів розрахунку валового внутрішнього продукту.
5. Які типи випуску продукції застосовують при опису СНР.

Література: основна [1 – 3; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 4. Методи розрахунку ВВП

1. Розрахунок показників ВВП у постійних цінах.
2. Квартальні розрахунки ВВП та його коригування на сезонність.
3. Зіставлення ВВП та його компонентів.
4. Методики оцінки рівня тіньової економіки у ВВП.

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

Тема 5. Балансові таблиці "Витрати – Випуск"

1. Які економічні завдання можливо вирішити за допомогою таблиці "Витрати – Випуск"?
2. Яку структуру має таблиця "Витрати – Випуск"?
3. Який вигляд має основне рівняння таблиці "Витрати – Випуск"?
4. Що є історичною основою складання таблиці "Витрати – Випуск"?

Література: основна [2 – 4; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 6. Аналіз взаємозв'язків між основними макроекономічними інструментами

1. Поняття системи макроекономічних показників.
2. Система цін і податків СНР.
3. Оцінка проміжного споживання.
4. Характеристика основних показників системи національних рахунків.
5. Статистичне моделювання макроекономічних показників.

Література: основна [3 – 6; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 7. Статистика національного багатства

1. У чому складність розрахунків узагальнюючих показників національного багатства?
2. Які переваги та недоліки методів підрахунку національного багатства в порівняльних цінах?

3. У чому позитивний і негативний вплив використання природних ресурсів людиною?

4. Яка структура земельних фондів в Україні?

5. Назвіть основні види оцінки основних фондів.

Література: основна [5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 8. Статистика основного капіталу

1. Що таке основні фонди (основні засоби), їх склад?

2. Що таке зношення основних фондів, його види?

3. Поясніть сутність поняття "амортизація основних фондів", методи її обчислення.

4. Як балансовим методом визначити повну початкову та залишкову вартість основних фондів на кінець року?

5. Які показники характеризують стан, рух і використання основних фондів?

Література: основна [3 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 9. Статистика оборотних активів

1. З чого складається показник "обігові кошти"?

2. Які показники характеризують оборотність оборотних засобів?

3. Як визначити економію (перевитрати) окремих видів сировини?

4. Як визначити зміну витрат на сировину під впливом окремих чинників?

Література: основна [3 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 10. Статистичні методи оцінювання тіньової діяльності

1. Методи оцінки окремих параметрів тіньової економіки.

2. Джерела інформації щодо тіньової економіки.

3. Балансовий метод оцінки сільськогосподарського виробництва в неформальному секторі економіки.

4. Статистичне дослідження неорганізованої зовнішньої торгівлі.

Література: основна [1 – 4; 7]; додаткова [8; 9].

МОДУЛЬ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 11. Статистика цін і тарифів

1. Назвіть основні завдання статистики цін.

2. Якими показниками характеризується рівень цін?

3. Складіть структуру роздрібною ціни.

4. Про що свідчать індекси цін?
5. Як визначають індекси середнього рівня?
6. Якими статистичними показниками вимірюють інфляцію?

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

Тема 12. Організація статистики підприємств в Україні

1. Мета, завдання та порядок обліку господарських одиниць в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій (ЄДРПО).
2. Склад та опис стандартного набору реквізитів, які використовуються під час обліку господарських одиниць у ЄДРПО.
3. Система комп'ютерної обробки статичної інформації.
4. Сучасні методи та засоби комп'ютерної обробки статичної інформації на основі бази даних.

Література: основна [1 – 4; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 13. Статистика виробництва продукції підприємств

1. Які види діяльності включає поняття "економічного виробництва"?
2. Що таке галузь економіки, яка відмінність між "господарською" та "чистою" галузями?
3. Які ознаки характеризують поняття промислової продукції?
4. Яких форм набуває промислова продукція, в чому їх відмінність?
5. Якими методами визначається продукція сільського господарства?
6. У чому полягає суть поняття "весняна продуктивна площа".
7. Яка відмінність між кінцевою та валовою продукцією сільського господарства.
8. Як визначається і що характеризують показники рівня товарності продукції сільського господарства?
9. У чому суть поняття "продукція торгівлі"?

Література: основна [3 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 14. Статистика результатів фінансово-господарської діяльності підприємств

1. Охарактеризуйте основні стадії утворення доходів суб'єктів економічної діяльності.
2. Назвіть основні елементи структури грошових доходів і натуральних надходжень у вартісних одиницях.
3. Які ви знаєте показники на душу населення?

4. Які ви знаєте методи групування за рівнем доходу?
5. Що таке прожитковий мінімум? Вкажіть методи його обчислення.
6. Охарактеризуйте показники диференціації та концентрації доходів.
7. Вкажіть особливості методології визначення показників рентабельності та їх значення в умовах ринкових відносин?
8. Як можна оцінити ділову активність підприємства (організації)?
9. У чому полягає індексний метод впливу собівартості одиниці продукції на прибуток від реалізації продукції?
10. Назвіть основні показники рентабельності продукції.

Література: основна [3 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 15. Статистичне оцінювання зовнішньоекономічної діяльності

1. Охарактеризуйте суть і різновиди міжнародних економічних відносин.
2. Якими показниками характеризується обсяг міжнародної торгівлі?
3. Назвіть види зовнішніх торгівельних операцій.
4. Як визначається сальдо торгівлі товарами і послугами?
5. Перелічіть основні показники динаміки міжнародної торгівлі.
6. Якими показниками характеризується результативність зовнішньої торгівлі?

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

Тема 16. Статистика інвестицій

1. За якими ознаками відбувається групування ринку інвестицій?
2. Чим відрізняються реальні інвестиції від фінансових?
3. Назвіть основні показники інвестиційної активності окремих регіонів.
4. Дайте визначення категорії "іноземні інвестиції". Як обчислюється їх обсяг, динаміка та структура?
5. За допомогою яких показників проводиться аналіз інвестиційної привабливості окремих регіонів?

Література: основна [2 – 4; 6]; додаткова [8; 9].

Тема 17. Статистика науково-технічної та інноваційної діяльності

1. Назвіть основні завдання статистики інноваційної діяльності.
2. За допомогою яких показників визначається результативність науково-технічних розробок?
3. Які показники свідчать про рівень міжнародного співробітництва в галузі інновацій?

4. Назвіть пріоритетні напрями розвитку науки і техніки в Україні.
5. Що вивчає статистика процесів автоматизації?

Література: основна [2 – 5; 7]; додаткова [8; 9].

Тема 18. Статистика економічної ефективності

1. Розкрийте зміст поняття економічної ефективності як економічної категорії.
2. Яке призначення та методика побудови узагальнюючих показників ефективності ресурсів і витрат?
3. Який зміст системи показників ефективності витрат живої праці як методики їх розрахунку?
4. Який зміст і методика розрахунку ефективності витрат минулої праці?
5. Розкрийте взаємозв'язок показників продуктивності суспільної праці, фондівіддачі та фондоозброєності.
6. Які фактори зростання ВВП та методи визначення їх впливу.

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

Тема 19. Статистика вивчення ринку праці

1. Хто відноситься до суб'єктів ринку праці?
2. Що таке трудовий конфлікт, види конфліктів.
3. У чому різниця між страйком та локаутом?

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

Тема 20. Статистика зайнятості населення

1. Дайте визначення поняття "трудові ресурси" та охарактеризуйте їх структуру.
2. Які категорії населення відносяться до працездатного населення згідно з діючим законодавством України та методологією міжнародної організації праці (МОП)?
3. Якими показниками характеризується економічна активність населення?
4. Дайте визначення категорії зайнятості.
5. Що охоплює класифікація населення за статусом зайнятості?

Література: основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

7. Контрольні запитання для самодіагностики

1. У чому полягає зміст класифікації функцій державних органів (КФДО)?
2. Охарактеризуйте класифікацію галузей економіки.
3. Перелічіть групи, які входять до класифікації економічних операцій, розкрийте їх зміст.
4. У чому полягає зміст побудови класифікації активів і пасивів?
5. Що забезпечує вибір та реалізація на практиці в Україні побудова центральних статистичних класифікацій на базі міжнародних методологічних принципів?
6. Які методи оцінки показників виробництва застосовують у СНР?
7. Що ви розумієте під основною ціною виробництва та під ціною виробника.
8. Опишіть найважливіші макроекономічні показники і взаємозв'язки між ними.
9. Що ви розумієте під національним нагромадженням?
10. Перерахуйте елементи, які входять до складу валового нагромадження.
11. Які існують види міжгалузевого балансу та в чому полягають їх відмінності?
12. У яких цінах може складатися міжгалузевий баланс?
13. Вкажіть методи складання міжгалузевого балансу.
14. Перелічіть основні показники природного руху населення.
15. Як визначається сумарний коефіцієнт народжуваності?
16. Як визначається середня очікувана тривалість життя?
17. Перелічіть основні показники соціальної характеристики населення.
18. Як визначається загальний рівень економічного навантаження населення?
19. Чому дорівнює максимально можливий фонд робочого часу?
20. Як визначається рівень безробіття?
21. Якими показниками характеризується стан основних фондів?
22. Назвіть основні показники руху основних фондів.
23. Якими показниками характеризують використання основного капіталу?
24. Що є результатом прискорення (уповільнення) швидкості оборотних засобів?

25. За допомогою системи яких індексів визначається вплив на рентабельність продукції?
26. Охарактеризуйте адитивну модель впливу факторів на прибуток від реалізації продукції.
27. Дайте характеристику мультиплікативній індексній системі.
28. Які ви знаєте рахунки нагромадження?
29. Яким чином можна використати систему національних рахунків для аналізу зв'язків у економіці?
30. Які ви знаєте методи групування за рівнем доходу?
31. Що таке прожитковий мінімум? Вкажіть методи його обчислення.
32. Охарактеризуйте показники диференціації та концентрації доходів.
33. Як і з якою метою обчислюється показник купівельної спроможності грошових доходів населення?
34. У чому полягає вартість і натуральна оцінка загального фонду споживання товарів та послуг?
35. Чим визначається ступінь розбіжності у споживанні?
36. У чому полягає диференціація споживання різних груп населення?
37. Як обчислюється коефіцієнт еластичності споживання за доходом?
38. Як визначається сальдо торгівлі товарами і послугами?
39. Перелічіть основні показники динаміки міжнародної торгівлі.
40. Якими показниками характеризується результативність зовнішньої торгівлі?

8. Індивідуальна робота

Індивідуальна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, курсової роботи тощо.

Індивідуально-консультативна робота з теоретичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

індивідуальних консультації: (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);

групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику).

Індивідуально-консультативна робота з практичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

індивідуальних консультації (розгляд практичних завдань стосовно яких виникли запитання);

групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення);

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки передбачає засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальний захист самостійних та індивідуальних завдань.

Індивідуальна робота виконується самостійно при консультуванні викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальна робота виконується з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та придбання практичних навичок їх застосування при вирішенні проблем прийняття зважених рішень за допомогою економіко-статистичних методів.

Індивідуальна робота припускає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості; комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження; теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок; наявність елементів творчості.

Практична значущість ІР полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем регіону та держави, на основі реальних даних за низку років, і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності органів статистики.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається під різними точками зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, за умови їх реалізації у статистичних та адміністративних органах влади, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення – в тісному взаємопов'язуванні та єдиній логіці викладання.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що при виконанні статистичного дослідження та аналізу соціально-економічних явищ і процесів та обґрунтуванні шляхів удосконалення окремих аспектів предмета й об'єкта дослідження студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях дослідження, застосовувати різноманітні статистичні методи дослідження й моделювання розвитку регіону або держави, підходи і критерії визначення та обґрунтування вибору альтернативних стратегій за умов мінливого середовища.

Тематика теоретичної частини ІР має носити проблемний характер. Студент має право самостійно обрати тему та зміст роботи з обов'язковим її узгодженням з викладачем. У протилежному випадку тема має бути запропонована викладачем (варіанти тем наведено нижче).

У процесі виконання ІР, разом з теоретичними знаннями і практичними навиками за фахом, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити, навчитися вирішувати науково-прикладні актуальні завдання.

Індивідуальне завдання у формі курсової роботи складається з: титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновку; списку використаної літератури; додатків до індивідуального завдання (при необхідності).

Титульна сторінка. Повинна містити назву університету; назву кафедри; назву навчальної дисципліни; тему ІР; прізвище, ініціали студента, назву навчальної дисципліни, номер академічної групи; дату подання ІР викладачеві на перевірку (день, місяць, рік).

Зміст. Повинен відтворювати назви розділів, параграфів тощо, які розкривають тему ІР, з зазначенням номерів сторінок, на яких вони розміщені.

Вступ має розкривати актуальність обраної студентом теми, її проблематики, мету написання роботи.

Основна частина (може включати декілька підрозділів) має включати характеристику сучасного стану проблеми, опис нормативної бази, погляд різних авторів на цю проблему, позитивні та негативні наслідки проблеми. Статистичний аналіз проблеми, яку розглядає студент. Проведення прогнозних розрахунків або застосування інших методів економіко-статистичного аналізу.

Висновки. У висновках викладають перелік пропозицій і практичні результати, одержані в ІР. Далі формулюють висновки щодо практичного використання здобутих результатів.

Список літератури. Джерела необхідно розміщувати в списку за алфавітним порядком прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно надавати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням праць.

Додатки. У додатки можуть бути включені матеріали, що є копією документів, звітів або розрахункові таблиці, узагальнюючі схеми чи діаграми. При наявності кількох додатків оформлюється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що відноситься до обсягу ІР.

Вимоги до оформлення. IP слід друкувати за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) через 1,2 міжрядкових інтервалу. Шрифт основного тексту – кегель 14 Arial. Обсяг курсової роботи повинен становити 10 – 15 друкованих сторінок. Текст IP необхідно писати (друкувати), залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 20 мм; праве – не менше 20 мм; верхнє – не менше 20 мм; нижнє – не менше 2,4 мм.

Текст основної частини IP поділяють на розділи і підрозділи. Заголовки структурних частин IP "ЗМІСТ", "ВСТУП", "РОЗДІЛ ...", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ", "ДОДАТКИ" друкують великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Усі структурні складові основної частини IP починаються з нових сторінок, відокремлюються від наступного тексту одним пустим рядком. Крапка після назви розділу або підрозділу не ставиться.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць подають арабськими цифрами без знака №.

Структурні частини роботи "ЗМІСТ", "ВСТУП", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ" не нумерують. Номер розділу ставлять після слова "РОЗДІЛ" на тому ж рядку, після номера крапку не ставлять, а потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: "2.3." (третьій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Ілюстрації та таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані (дано посилання за зразком – "подано на рис. 3.1", "дивись у табл. 3.2" або "... (рис. 3.2)") вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації та таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації позначають словом "Рис." та нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: "Рис. 1.2" (другий рисунок першого

розділу). За умови наявності в роботі тільки однієї ілюстрації, цей рисунок нумерується як "Рис. 1". Номер ілюстрації, її назва та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис "Таблиця" із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими крапка, наприклад: "Таблиця 1.2" (друга таблиця першого розділу). При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово "Таблиця" та номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова "Продовження табл." та вказують номер таблиці, наприклад: "Продовження табл. 1.2".

8.1. Тематика курсових робіт

1. Основні макроекономічні показники – специфіка статистичної оцінки.
2. Особливості оцінки інформації в СНР.
3. Схема побудови й аналіз МГБ.
4. Механізм обчислення ВВП на основі МГБ.
5. Види оцінок МГБ.
6. Показники руху населення: специфіка статичної оцінки.
7. Оцінка рівня старіння: міжнародний аспект.
8. Статистика чисельності та якісного складу працівників.
9. Статистика продуктивності праці й використання робочої сили.
10. Статистика потенціалу робочої сили.
11. Методи розрахунку основних показників ринку праці.
12. Система показників використання основного капіталу.
13. Статистичне вивчення наукової та інноваційної діяльності.
14. Значення інвестицій в економічному розвитку держави: статистичний аспект.
15. Показники продукції сільського господарства: методика розрахунку.
16. Показники промислової продукції: методика розрахунку.
17. Індексний метод дослідження змін цін і тарифів на галузевому та загальнодержавному рівнях.
18. Індокси споживчих цін та їх призначення.
19. Оцінка складу й структури майна підприємства.
20. Показники продукції сфери обігу: методика розрахунку.

21. Статистичний аналіз фінансової стійкості підприємства.
22. Вартість капіталу та статистичні методи її оцінки.
23. Програмне та інформаційне забезпечення статистичного дослідження.
24. Методика вимірювання рівня, глибини та гостроти бідності в суспільстві.
25. Статистичний аналіз платіжного балансу.
26. Оцінка й аналіз системи показників ЗЕД на макrorівні.
27. Методика визначення валютних курсів.
28. Оцінка й аналіз обмінних курсів.
29. СНР: принципи побудови та специфіка оцінки.
30. Особливості побудови міжгалузевих балансів.

8.2. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни

Курсова робота складається зі змісту, вступу, основної частини, висновку, списку використаної літератури та додатків.

У вступі обґрунтовується актуальність теми курсової роботи, вказується мета, основні завдання, що будуть вирішуватися.

Основна частина курсової роботи містить 3 розділи: теоретичний, аналітичний і методичний. У теоретичному розділі обґрунтовується теоретична суть проблеми, надається система статистичних показників, розглядаються проблемні питання у вирішенні поставленої проблеми. В аналітичному розділі проводиться статистичний аналіз проблеми за даними статистичних щорічників, робляться висновки. Матеріал цього розділу подається у вигляді розрахункових таблиць і графіків. Якщо розрахунки досить великі, їх можна винести до додатків. У методичному розділі розглядаються сучасні методики оцінки проблеми, що вирішується, надається розрахунок за ними. Кожен із розділів складається із трьох підрозділів.

У висновку здійснюється узагальнення щодо результатів дослідження наведених у трьох розділах основної частини курсової роботи.

Список використаної літератури складається не менше ніж з 20 джерел.

Зміст курсової роботи повинен складати не менше 20 сторінок друкованого тексту.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні дисципліни передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання, таких, як: проблемні лекції, робота в малих групах, рольові ігри, тренінги, семінари в активній формі, розгляд кейсів, модерації. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; виробленні здатності ухвалювати самостійні рішення; виробленні здібності до колективних рішень; виробленні здібності до соціальної інтеграції; придбанні навичок вирішення конфліктів; розвитку здібності до компромісів.

Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань у ході лекції відіграє активізаційну роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді. Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Теоретико-методологічні основи економічної статистики	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Удосконалення інформаційного забезпечення економічної статистики"; презентація результатів роботи в малих групах
Тема 2. Основні класифікації економічної статистики	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Дослідження етапів реформування класифікацій у економіці"
Тема 3. Система національних рахунків як Інструмент оцінювання та аналізу економічних явищ і процесів	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Упровадження методики СНР-98 до національного рахівництва"

1	2
Тема 4. Методи розрахунку ВВП	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Проблеми формування інформаційної бази для дослідження ВВП згідно з міжнародними стандартами"
Тема 5. Балансові таблиці "Витрати – Випуск"	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Напрямки реформування системи міжгалузевих балансів"; презентація результатів роботи в малих групах
Тема 6. Аналіз взаємозв'язків між основними макроекономічними інструментами	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Визначення напрямків статистичного дослідження макроекономічних показників в Україні"
Тема 7. Статистика національного багатства	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Методики проведення статистичного дослідження національного багатства"; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах
Тема 8. Статистика основного капіталу	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Методика проведення статистичного аналізу основного капіталу на базі даних системи національних рахунків"; презентація результатів роботи в малих групах
Тема 9. Статистика оборотних активів	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Методика проведення статистичного аналізу оборотних активів на базі даних системи національних рахунків"; презентація результатів роботи в малих групах
Тема 10. Статистичні методи оцінювання тіньової діяльності	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Проблема формування інформаційної бази для проведення статистичного дослідження тіньової економіки"
Тема 11. Статистика цін і тарифів	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Напрямки реформування державної політики цін у сфері виробництва"
Тема 12. Організація статистики підприємств в Україні	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Удосконалення системи збору статистичної інформації на підприємствах"
Тема 13. Статистика виробництва продукції підприємств	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Напрямки реформування державної політики у сфері малого бізнесу"
Тема 14. Статистика результатів фінансово-господарської діяльності підприємств	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Формування оціночної бази результатів економічної діяльності"
Тема 15. Статистичне оцінювання зовнішньоекономічної діяльності	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Напрямки удосконалення побудови платіжного балансу згідно з світовими стандартами"

1	2
Тема 16. Статистика інвестицій	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питань "Статистичне дослідження інвестиційної діяльності в Україні"; <i>ділова гра</i> "Розробка системи оціночних показників"; презентація результатів роботи в малих групах
Тема 17. Статистика науково-технічної та інноваційної діяльності	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Формування системи показників, які описують науково-технічну та інноваційну діяльність"; презентація результатів роботи в малих групах
Тема 18. Статистика економічної ефективності	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Порядок проведення статистичного дослідження економічної ефективності суспільного виробництва"; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах
Тема 19. Статистичне вивчення ринку праці	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Проблема формування системи оціночних показників попиту та пропозиції на регіональному ринку праці"
Тема 20. Статистика зайнятості населення	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Напрямки вирішення проблеми безробіття в Україні"

Міні-лекції – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значним обсягом, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає встановлення оцінок за усіма формами проведення занять. Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись в наступних формах:

1. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять.
2. Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.
3. Виконання завдань для самостійної роботи.
4. Проведення проміжних тестів.
5. Проведення поточно-модульного контролю.
6. Проведення підсумкового письмового іспиту.

Загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних (семінарських) занять, оцінки за виконання індивідуального завдання та оцінки за виконання модульної контрольної роботи.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне модульних оцінок та оцінки за результатами підсумкового письмового іспиту.

Порядок поточного оцінювання знань студентів. Поточне оцінювання здійснюється під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- 1) активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- 2) виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;
- 3) проміжний контроль;
- 4) модульний контроль;
- 5) іспит.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних (семінарських) заняттях проводиться за 12-бальною шкалою за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- 3) знайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні завдань, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінка "відмінно" (10 – 12 балів) ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді усім п'ятьом зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів.

При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу).

Проміжний модульний контроль. Проміжний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді тестування. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення практичного завдання.

Проміжний модульний контроль проводиться два рази за семестр у вигляді тестів. Тест містить 20 запитань одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються такі критерії:

- оцінка "12" – 20 правильних відповідей;
- оцінка "11" – 19 правильних відповідей;
- оцінка "10" – 17 правильних відповідей;
- оцінка "9" – 16 правильних відповідей;
- оцінка "8" – 15 – 14 правильних відповідей;
- оцінка "7" – 13 – 12 правильних відповідей;
- оцінка "6" – від 11 – 10 правильних відповідей;
- оцінка "5" – від 9 – 8 правильних відповідей;
- оцінка "4" – від 7 – 6 правильних відповідей;
- оцінка "3" – 5 правильних відповідей;
- оцінка "2" – від 4 – 3 правильних відповідей;
- оцінка "0 – 1" – менше ніж 3 правильних відповідей.

Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів за відповідними модулями.

Відповідно до Галузевого стандарту освіти тестові завдання спрямовані на забезпечення виконання студентами виробничих функцій (технічних, виконавських, проектувальних, організаційних), завдань діяльності (професійних, соціально-виробничих і соціально-побутових) та класів завдань діяльності (стереотипних, діагностичних і евристичних), згідно з якими має здійснюватися підготовка фахівця певного рівня кваліфікації.

Тестові завдання закритої форми розрізняються за принципом побудови відповіді.

Альтернативні тестові завдання передбачають наявність двох варіантів відповіді типу "так – ні"; "правильно – неправильно" тощо. Як правило, їх використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі. Тестові завдання з *множинним вибором* передбачають принаймні три можливі відповіді (але не більше п'яти). Завдання такого типу доцільно використовувати у тих випадках, коли необхідно перевірити вміння правильно відтворювати отримані знання. У цьому типі тестових завдань у запропонованих декількох відповідях є правильною лише одна.

Тести можуть бути застосовані як з метою контролю, так і для закріплення теоретичних знань та практичних навичок.

Критерії оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання. Індивідуальне навчально-дослідне завдання оцінюється за такими критеріями: самостійне виконання; логічність і послідовність викладання матеріалів; повнота розкриття теми (проблемної ситуації чи практичного завдання); обґрунтованість висновків; використання статистичної інформації та додаткових літературних джерел; наявність конкретних пропозицій; якість оформлення.

Проведення поточно-модульного контролю. Поточно-модульний контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичний модульний контроль і лекційний (теоретичний) модульний контроль. Оцінка за практичну складову модульного контролю виставляється за результатами оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять, виконання індивідуального завдання та проміжного тестового контролю згідно з графіком навчального процесу.

Лекційний модульний контроль здійснюється у письмовій формі у вигляді тестів.

Для підведення підсумків роботи студентів із змістовного модуля виставляється підсумкова оцінка з поточно-модульного контролю, яка враховує оцінки за практичний модульний контроль і лекційний модульний контроль.

Проведення підсумкового письмового іспиту. Умовою допуску до іспиту є позитивні оцінки з проміжного контролю знань. Підсумковий контроль знань студентів здійснюється в письмовій формі за екзаменаційними білетами за 12-бальною шкалою. Екзаменаційні білети включають два практичних завдання (ситуації) різного ступеня складності (діагностичне та евристичне).

Зразок екзаменаційного білета

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Харківський національний економічний університет

Спеціальність **6.030506**

Навчальна дисципліна – "Економічна статистика"

Екзаменаційний білет №

Стереотипне завдання 1. Індекс вартості ВВП у 2010 році щодо 2009 року склав 118,5 %, а індекс фізичного обсягу ВВП за той же період – 103,5 %. Визначити індекс-дефлятор ВВП та прокоментуйте отримані результати.

Стереотипне завдання 2. Маємо наступні дані про вартість основних фондів фірми (за повною початковою вартістю), тис. грн. На 1 січня – 50; на 1 лютого – 51; на 1 березня – 50; на 1 квітня – 55; на 1 липня – 58; на 1 січня наступного року – 50. Визначити середню вартість основних фондів фірми: а) за I та II квартали; б) за I та II півріччя та за рік та прокоментуйте отримані результати.

Діагностичне завдання 1. Чисельність населення області на 01.01.2010 р. складала 2 719,3 тис. осіб, в тому числі:

зайняте населення у суспільному виробництві	1 214,6 тис. осіб;
населення у працездатному віці	
(чоловіки – 16 – 59 років, жінки 16 – 54 років) –	1 498,2 тис. осіб;
населення, молодше працездатного віку –	732,7 тис. осіб;
населення, старше працездатного віку –	488,4 тис. осіб;
безробітні –	47,7 тис. осіб;
утриманці –	1 035,8 тис. осіб.

Побудуйте систему показників, які відображають рівень зайнятості, безробіття, навантаження й заміщення населення. Поясніть отримані результати щодо виділених систем показників.

Діагностичне завдання 2. Є дані про вартість обігових коштів суб'єктів господарської діяльності, тис. грн. Вартість реалізованої продукції у 2009 р. – 3 051 тис. грн, у 2010 р. – 3 724 тис. грн.

Станом на	2010 р.	2011 р.
1 січня	336	384
1 квітня	391	451
1 липня	350	363
1 жовтня	400	418
31 грудня	368	390

Проведіть аналіз обігових коштів, швидкість їх обігу та міру закріплення, оцініть ступінь зміни середнього залишку обігових коштів у 2009 р. у порівнянні з 2010 р. обумовлене: збільшенням обсягу виробництва та зміною оборотності обігових коштів за допомогою показників ефективності використання оборотних фондів. Прокоментуйте отримані результати.

Ситуаційне завдання. Маємо наступні дані господарства про сільсько-господарську продукцію за два періоди:

	Посівні площі, га		Урожайність, ц/га	
	базисний період	звітний період	базисний період	звітний період
Пшениця озима	420	390	40,2	39,1
Пшениця ярова	410	400	30,2	26,9

Проведіть аналіз динаміки посівних площ і урожайності; визначте середню урожайність для двох культур за кожний рік; простежити абсолютну зміну валового збору в цілому та за рахунок зміни: урожайності окремих культур, посівних площ, структури посівних площ. Обґрунтуйте вибір методу розрахунку, визначте вид індексу та наведіть економічну інтерпретацію отриманих результатів.

Затверджено на засіданні кафедри економічної статистики

Протокол № _____ від . . 200 р.

Зав. кафедри _____

Екзаменатор _____

Критерії оцінки екзаменаційного білета з навчальної дисципліни

Кожне завдання екзаменаційного білета оцінюється окремо. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній зваженій із суми оцінок кожного завдання. Якщо одна з оцінок "незадовільно", то загальна оцінка не може бути вищою за "задовільно". Складаючи іспит із дисципліни студент розв'язує п'ять розрахунково-аналітичних завдань, з них 2 стереотипні, 2 діагностичні та 1 ситуаційне. Виконання кожного із стереотипних та діагностичних завдань оцінюється в 6 балів, а виконання ситуаційного завдання – у 12 балів.

Загальна оцінка за екзаменаційний білет складається за формулою:

$0,35 \times$ кількість балів, отриманих за виконання двох стереотипних завдань, $+ 0,35 \times$ кількість балів, отриманих за виконання двох діагностичних завдань, $+ 0,3 \times$ кількість балів, отриманих за виконання евристичного завдання.

Критерії оцінки стереотипного завдання:

1 бал – вирішення завдання містить лише формулу розрахунку;

2 бали – вирішення завдання містить формулу розрахунку та пояснення до неї;

3 бали – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї та економічне обґрунтування використання саме цієї формули;

4 бали – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, економічне обґрунтування використання саме цієї формули та підстановку вхідних показників до неї;

5 балів – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, економічне обґрунтування використання саме цієї формули, підстановку вхідних показників до неї та арифметично правильний розрахунок;

6 балів – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, економічне обґрунтування використання саме цієї формули, підстановку у формулу, арифметично правильний розрахунок та економічний висновок за результатом розрахунку.

Критерії оцінки діагностичного завдання:

1 бал – рішення завдання містить лише формули для розрахунку наведених вхідних даних або деякі елементи з окремих тем дисципліни;

2 бали – завдання має арифметичні помилки, але деякі наведені формули розрахунку економічних показників відповідають умовам завдання, що розглядається;

3 бали – завдання вирішено методично правильно, тобто наведено порядок формул, за якими необхідно розрахувати економічні показники, але завдання має арифметичні помилки, висновки носять поверховий характер не розкривають економічного змісту отриманих результатів;

4 бали – завдання вирішено методично правильно, тобто наведено порядок формул, за якими необхідно розрахувати економічні показники, але завдання має арифметичні помилки, економічні висновки не досить аргументовані; або завдання вирішено правильно, без помилок, але відсутні повні економічні висновки та пояснення до обраних економічних показників;

5 балів – завдання вирішено методично вірно, у вирішенні використано весь необхідний статистичний інструментарій для визначення економічних показників, наведені пояснення до розрахунків, зроблені аргументовані

економічні висновки, але мають місце деякі неточності в обґрунтуванні змісту явища або процесу, що було досліджено;

6 балів – завдання виконано бездоганно, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію для визначення економічних показників, за результатами розрахунків зроблені аргументований економічний висновок та узагальнення.

Критерії оцінки ситуаційного завдання:

1 бал – вирішення завдання містить лише формули для розрахунку економічних показників, що не відповідають наведеній економічній ситуації, яка розглядається;

2 бали – вирішення завдання містить лише формули розрахунків економічних показників або деякі елементи з окремих тем дисципліни, що стосуються наведеній економічній ситуації;

3 бали – вирішення завдання містить формули для розрахунку економічних показників та пояснення до них, вирішення тільки розпочато, але не має логічного закінчення;

4 бали – завдання вирішено неправильно, але деякі розрахунки економічних показників відповідають ситуації, що розглядається;

5 балів – завдання вирішено з грубими помилками, що впливають на кінцевий результат економічних розрахунків, висновки носять поверховий характер, тобто не відображають зміст отриманих економічних показників, не усі формули пояснені;

6 балів – завдання виконано правильно наполовину: представлено деякі економічні показники лише у формулах, наведена доцільність використання деякого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої економічної ситуації, висновки носять поверховий характер;

7 балів – завдання виконано правильно, якісно оформлено, представлено економічні показники лише у формулах, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені скорочені висновки, які не дозволяють розкрити зміст проведених розрахунків і має місце неточності у розрахунках;

8 балів – завдання виконано правильно, якісно оформлено, представлено економічні показники лише у формулах, обґрунтовано доціль-

ність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки, має місце неточності у розрахунках;

9 балів – завдання виконано правильно, якісно оформлено, представлено економічні показники лише у формулах, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки, має місце неточності у розрахунках та відсутня економічна інтерпретація наведених показників;

10 балів – завдання виконано правильно, якісно оформлено, представлено економічні показники у формулах, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені повні аналітичні висновки;

11 балів – завдання виконано правильно, якісно оформлено, представлено різні підходи до визначення економічних показників, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені повні аналітичні висновки;

12 балів – завдання виконано правильно, якісно оформлено, представлено різні підходи до визначення економічних показників, обґрунтовано доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами кожного розрахунку зроблено узагальнений висновок, наприкінці завдання зроблено розширений аналітичний висновок.

Для підведення підсумків роботи студентів з навчальної дисципліни "Економічна статистика" виставляється загальна оцінка, яка враховує оцінки за кожним видом контролю (дві оцінки поточно-модульного контролю за роботу протягом семестру з коефіцієнтом 0,4 та оцінка за результатами іспиту з коефіцієнтом 0,6). Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS.

**Переведення показників успішності знань студентів ХНЕУ
в систему оцінювання за шкалою ECTS**

Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
Відмінне виконання	A	12 – 11	Відмінно
Вище середнього рівня	B	10	
Взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	9 – 7	Добре
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	6	Задовільно
Виконання задовольняє мінімальні критерії	E	5 – 4	
Потрібне повторне перескладання	FX	3	Незадовільно
Повторне вивчення дисципліни	F	2 – 1	

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Головач А. В. Банківська статистика : підручник / А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач. – К. : Укр. фін. ін.-т менеджменту та бізнесу, 1998. – 134 с.
2. Герасименко С. С. Статистика : підручник / С. С. Герасименко. – К. : КНЕУ, 2000. – 320 с.
3. Єріна А. М. Економічна статистика / А. М. Єріна. – К. : ТОВ "УВПК"ЕксОб", 2002. – 232 с.
4. Кравченко Л. І. Економічна статистика : навч. посібн. / Л. І. Кравченко. – Львів : Новий Світ – 2000, 2004. – 364 с.
5. Моторин Р. М. Система національних рахунків : навч. посібн. / Р. М. Моторин. – К. : КНЕУ, 2001. – 336 с.
6. Уманець Т. В. Статистика : навч. посібн. / Т. В. Уманець. – К. : Вікар, 2003. – 624 с.
7. Салин В. Н. Макроэкономическая статистика : учебн. пособ. / В. Н. Салин. – 2-е изд., испр. – М. : Дело, 2001. – 336 с.

11.2. Додаткова

8. Гусаров В. М. Статистика : учебн. пособ. для вузов / В. М. Гусаров. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 464 с.
9. Статистичний щорічник України. – К.

11.3. Ресурси мережі Internet

10. ЛигаБизнесИнформ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.liga.net.
11. Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.nau.kiev.ua.

12. Право. Украина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.

13. Сервер Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

14. Украинское право [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ukrpravo.com.

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги в галузі економічної статистики до студентів	5
2. Тематичний план навчальної дисципліни	8
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	10
4. Плани лекцій	19
5. Плани лабораторних занять	22
6. Самостійна робота студентів	28
7. Контрольні запитання для самодіагностики	34
8. Індивідуальна робота	35
8.1. Тематика курсових робіт	39
8.2. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни	40
9. Методики активізації процесу навчання	41
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	44
11. Рекомендована література	53
11.1. Основна	53
11.2. Додаткова	53
11.3. Ресурси мережі Internet	53

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА"
для студентів напряму підготовки
6.030506 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Укладачі: **Раєвська** Олена Валентинівна
Гриневич Людмила Володимирівна
Горохова Ольга Іванівна та ін.

Відповідальний за випуск **Раєвська О. В.**

Редактор **Замазій О. Є.**

Коректор **Мартовицька-Максимова В. А.**

План 2012 р. Поз. № 414.

Підп. до друку

Формат 60 × 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 3,5. Обл.-вид. арк. 4,38. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник — видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІЧНА
СТАТИСТИКА"**

**для студентів напряму підготовки
6.030506 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**